

Nenávist online: Co nám říká analýza téměř 2 milionů postů a komentářů na sociálních sítích

5.8.2024 - | Transparency International ČR

Na pilotním projektu, který běžel od 1. ledna 2022 do 30. dubna 2024 spolupracovaly organizace Fórum 50 %, Multikulturní centrum Praha, Masarykův ústav vyšších studií ČVUT, Åpenhet a Transparency International ČR.

Hlavními výsledky několikaletého výzkumu jsou dvě analytické studie – první mapuje nenávistné projevy spojené se sexualizovaným násilím směřovaným na ženy, druhá popisuje/sleduje nenávistné útoky zasahující etnické menšiny. Výstupy jsou shrnujícím souborem z analýzy 1 816 723 komentářů a 154 711 příspěvků na sociální síti Facebook z období od ledna 2022 do února 2023.

Genderově podmíněné útoky vůči veřejně činným ženám jsou ve vybraných skupinách na Facebooku značně rozšířené. V 17 analyzovaných skupinách jsme v období od ledna 2022 do února 2023 zjistili 37 rozsáhlejších útoků s nárůstem nenávistných projevů trvajících den až několik dní, přičemž 29 z nich bylo do různé míry spjato s útoky na vybrané ženy v politice, včetně výhružek sexuálním násilím či výhružek fyzické likvidace.

„Jedním z našich úkolů bylo zjistit, na koho míří nejvíce etnicky motivovaných předsudečně nenávistných útoků. Nikoho asi nepřekvapí, že ve zkoumaném období 2022-2023 se nejčastějším terčem stali Ukrajinci. Očekávaný motiv spojený s dávkami pro uprchlíky z Ukrajiny byl přítomný, ale nebyl nejvýraznější. Objevovaly se i témata ruské propagandy, či nenávist k Ukrajincům jako takovým například v podobě pohoršení nad tím, že u veřejných budov visí ukrajinská vlajka. Co nás šokovalo byla míra dehumanizace – o uprchlících se v dezinformačních skupinách mluvilo jako krysách, hmyzu, který je nutné odstranit. Stejně tak velkým šokem byl neskrývaný antisemitismus,“ říká Zuzana Schreiberová, ředitelka Multikulturního centra Praha.

Dále byla ve spolupráci s expertními organizacemi vytvořena také příručka „Jak se vypořádat s nenávistnými útoky v online prostoru“, která může posloužit jak obětem takových útoků, tak i jejich okolí, které by je rádo podpořilo. Nabízí několik druhů podpory a obrany od praktických kroků až po teoretické právní kroky, které lze učinit.

Příručka je dostupná online ke stažení.

„Online nenávistné projevy vůči političkám jsou, na rozdíl od útoků na politiky, často sexualizované a obsahují mimo jiné i výhrůžky znásilněním. Zaměřují se na vzhled a rodinný stav dané ženy a zpochybňují jejich kompetence zastávat veřejné funkce. Tyto nenávistné projevy vytlačují ženy z veřejného prostoru a oslabují tak fungování demokracie,“ říká Barbora Štíčka, zástupkyně ředitelky Fórum 50 %.

K tématu vznikl také policy paper pro danou oblast, který se především zaměřuje na genderově podmíněné nenávistné projevy v rámci komunikace na sociálních sítích vůči ženám vystupujícím ve veřejném prostoru. Jedná se o poměrně rozšířený jev, který však není řešen v takovém rozsahu, jaký by byl zapotřebí.

„Naše role spočívala především v analýze dat z facebookových skupin. Využili jsme k tomu kombinaci

různých softwarových nástrojů, mezi nimi byly LookerStudio od Google nebo nástroj na textovou analýzu využívající umělou inteligenci od české firmy Geneea Analytics. Umožnilo nám to sledovat vývoj v čase napříč skupinami, identifikovat hlavní rezonující témata, kategorizovat nejčastější nenávistné útoky a rozpoznat jejich charakteristiky, ale také třeba porozumět aktivitě autorů. Ačkoliv jsme s tím dopředu počítali, množství a síla nenávistných útoků byly zarážející. Mezi čísla a grafy se vyjevovaly mnohdy odporné projevy a práce s daty tak byla také psychicky náročná," řekl Jan Švec z Masarykova ústavu vyšších studií ČVUT.

Celý projekt včetně vizualizace dat je prezentován na webové stránce nenavistnasitich.cz, která vznikla ve spolupráci s norskou organizací åpenhet. Ta má také anglickou mutaci online-hate.com.

„V rámci projektu se Transparency realizovala kromě koordinace týmu ve směru analýzy a zpracování dat, stejně jako v přípravě a organizaci veřejných akcí a debat, kterých se odehrálo hned několik jak v Praze, tak i dalších městech po České republice. Téma a jeho osvěta ve společnosti je pro naši organizaci důležité," říká Františka Rohlíčková, specialistka komunikace TI ČR.

Poděkování za podporu

Projekt byl realizován díky grantu z Norských fondů 2014-2021 a od Ministerstva financí ČR.

Projekty a kauzy: Digitální doba a hrozby pro lidská práva

<https://www.transparency.cz/nenavist-online-co-nam-rika-analyza-temer-2-milionu-postu-a-komentar-u-na-socialnich-sitich>